

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 81/2022-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného obchodnou spoločnosťou PIHORŇA, LENÁRT, JAŠŠO s. r. o., Hrnčiarska 29, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24C/63/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24C/63/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 24C/63/2018 **prikazuje** konať bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Košice II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **722,76 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 5. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24C/63/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľ žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur a náhrady trov konania.

2. Napadnuté konanie, predmetom ktorého je vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k bytu, začalo na okresnom súde 26. septembra 2018 podaním žaloby sťažovateľa. Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 21. mája 2019 a po vypočutí žalovanej 2 bolo odročené na 10. september 2019. Žalovaný 1 sa v tom čase nachádzal vo väzbe. Okresný súd 3. septembra 2019 odročil pojednávanie na základe žiadosti žalovaného 1 na 19. november 2019 z dôvodu kolízie s iným pojednávaním (v jeho trestnej veci). Na pojednávaní 19. novembra 2019 okresný súd pripustil zmenu žaloby a odročil pojednávanie na 21. január 2020 na účel doručenia uznesenia o zmene žaloby. Pojednávanie 21. januára 2020 bolo odročené na 10. marec 2020 z dôvodu neúčinného doručenia predvolania žalovanému 1. Okresný súd 5. februára 2020 požiadal katastrálny odbor Okresného úradu Košice o zapožičanie spisov, ktoré mu boli doručené 18. februára 2020. Žalovaný 1 súčasne požiadal o vyriešenie sporu mediáciou. Dňa 9. marca 2020 okresný súd odročil pojednávanie na 12. máj 2020 z dôvodu žiadosti právneho zástupcu žalovaného 1 pre kolíziu s iným pojednávaním. Okresný súd 7. mája 2020 odročil pojednávanie z dôvodu nariadených karanténnych opatrení na 8. september 2020. Pojednávanie 8. septembra 2020 sa uskutočnilo a bolo odročené na 27. október 2020 pre účel vyjadrenia sa žalovaného 1 k žalobe a jeho výsluchu na pojednávaní. Pojednávanie okresný súd odročil z dôvodu nariadeného zákazu vychádzania na 26. január 2021. Pojednávania nariadené na 26. január 2021 a 9. marec 2021 boli odročené tiež z dôvodu nariadených mimoriadnych opatrení. Pojednávanie nariadené na 21. máj 2021 okresný súd odročil na 17. august 2021 na základe žiadosti právneho zástupcu žalovaného 1 pre kolíziu pojednávania. Pojednávanie 17. augusta 2021 sa uskutočnilo a bolo odročené na 24. september 2021 na účel predvolania žalovaného 1 pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty (žalovaný 1 ospravedlnil svoju neúčast' práceneschopnosťou). Okresný súd 23. septembra 2021 odročil pojednávanie na 9. november 2021 z dôvodu opakovaného doručovania uznesenia o zmene žaloby z 11. januára 2021 žalovanej 2. Pojednávanie konané 9. novembra 2021 bolo po vypočutí žalovaného 1 odročené na neurčito. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 11. januára 2022, ktoré bolo odročené na 1. február 2022. Nariadené pojednávanie bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Po tom, čo žalovaný 1 doručil 1. februára 2022 vyjadrenie vo veci, okresný súd nariadil pojednávanie na 25. marec 2022. Ostatné pojednávanie konané 25. marca 2022 bolo odročené na 14. jún 2022 pre účely vyjadrenia žalobcu k návrhu žalovaných.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. V napadnutom konaní okresný súd rozhoduje vo veci viac ako 3 roky a napriek množstvu nariadených pojednávaní a tiež skutočnosti, že nejde o zložitý právny problém, dosiaľ meritórne nerozhodol. Žalovaný 1 neprodukuje žiadne vyjadrenie v spore a nezúčastňuje sa nariadených pojednávaní. Okresný súd tak prispel k tomu, že náklady žalobcu v spore a hodnota nehnuteľnosti sa neustále zvyšujú, čo má dopad aj na samotnú hodnotu podielu, ktorú by mal sťažovateľ uhradiť žalovaným.

4. Sťažovateľ ako žalobca v danom prípade neprispel svojim správaním k priet'ahom v konaní, práve naopak, vyvíjal iniciatívu, aby bolo rozhodnuté. Podaním z 26. augusta 2021 poukázal na skutočnosť, že konanie žalovaného 1 je účelové a samotné odročovanie pojednávaní z dôvodu jeho neprítomnosti a ospravedlnení je v rozpore s ustálenou súdnou judikatúrou.

5. Postup okresného súdu v napadnutom konaní je neefektívny a nesústredený. Vysoký počet pojednávaní a neefektívne využívanie stanoveného času okresným súdom je v priamom rozpore s právom na prejednanie veci v primeranej lehote. Neúspešné viacnásobné predvolávanie žalovaného 1, nesprávne doručovanie predvolaní alebo procesných podaní, ako aj samotné odročenie pojednávania na účely poskytnutia dodatočnej lehoty na vyjadrenie žalovanému 1 napriek skutočnosti, že konanie prebieha tri roky, je nehospodárne a neúčelné. Okresný súd takouto svojou nesprávnou a nesústredenou činnosťou vytvoril priet'ahy v konaní v dĺžke 8 mesiacov, keď nariadil pojednávanie po ôsmich mesiacoch od podania žaloby bez akýchkoľvek vyjadrení strán. Následne spôsobil priet'ahy v dĺžke 5 mesiacov od opätovného odročenia pojednávania do „*covidového*“ obdobia (november 2019 – marec 2020), ako aj v období od mája 2021 do konca roka 2021 (v trvaní 8 mesiacov), v ktorom odročoval pojednávania bez zákonného dôvodu. Podľa sťažovateľa priet'ahy spôsobené okresným súdom trvali celkovo 21 mesiacov.

III. Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Podľa okresného súdu spor možno hodnotiť ako skutkovo náročnejší len s ohľadom na nutnosť stanovenia ceny nehnuteľnosti. Postupoval plynulo a žiadne dlhšie obdobie nečinnosti sa nevyskytlo. V konaní síce došlo k odročovaniu pojednávaní, avšak táto skutočnosť má objektívnu povahu, súvisí s mimoriadnymi opatreniami týkajúcimi sa šírenia ochorenia COVID-19. Poukázal tiež na podzákonné predpisy o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu, v dôsledku ktorých dochádzalo aj k preročovaniu už nariadených pojednávaní, čo spôsobovalo nárast nerozhodnutých vecí od začiatku pandémie. Sťažovateľ nepodal v priebehu trvania sporu sťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi súdu, čo tiež nesvedčí o snahe sťažovateľa na čo najrýchlejšie ukončenie sporu. Aj v prípade uznania priet'ahov zo strany ústavného súdu je požadované finančné zadost'učinenie neprimerané.

III.2. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ uviedol, že žalobu podal v septembri 2018 a do marca 2020 neexistovali covidové opatrenia a napriek skutočnosti, že za predmetné obdobie boli nariadené štyri pojednávania, okresný súd v predmetnej veci nerozhodol, hoci žalovaný neprodukoval vo veci žiadne vyjadrenia. Pojednávanie, ktoré sa malo konať 21. januára 2020, bolo odročené z dôvodu, že okresný súd lustráciou zistil, že žalovanému vo výkone trestu bolo predvolanie na pojednávanie zaslané na adresu trvalého bydliska, a tak nebolo možné aplikovať fikciu doručenia. Sťažovateľ, uvedomujúc si situáciu s covidovými opatreniami, obdobie odročovania pojednávanií z týchto dôvodov ani nevymedzil ako obdobie, ktoré považuje za prietahy v konaní. Poukázal na samotné odročovanie, ktoré je podľa jeho názoru v rozpore s hospodárnosťou konania. Nesúhlasil s hodnotením, že ide o náročný spor z dôvodu potreby vyhotovenia znaleckého posudku, pretože do dnešného dňa nebol v spore znalecký posudok navrhnutý ani nariadený. Poukázal na priebeh pojednávania 9. novembra 2021 (spor v tom čase trval viac ako tri roky), kde bol žalovaný 1 poučený o sudcovskej koncentrácii a bola mu daná lehota na vyjadrenie a zabezpečenie právneho zástupcu. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 11. januára 2022, ktorého sa žalovaný 1 zúčastnil bez právneho zástupcu a bez adekvátneho návrhu na predloženie prostriedkov procesnej obrany a útoku. Opätovne požiadal o odročenie pojednávania na účel hľadania právneho zástupcu a okresný súd mu vyhovel napriek námietkam právneho zástupcu sťažovateľa. Spor sa stáva pre sťažovateľa nevýhodnejším a čoraz predraženejším, keďže hodnota nehnuteľnosti sa určuje ku dňu rozhodnutia súdu, a nie podania žaloby.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade

s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

11. Posúdením napadnutého konania podľa prvého kritéria ústavný súd dospel k záveru, že preskúmané konanie nie je po právnej ani skutkovej stránke zložité, a to ani s ohľadom na nutnosť stanovenia ceny nehnuteľnosti, ako to uviedol okresný súd, keďže v doterajšom priebehu konania nedošlo k nariadeniu znaleckého dokazovania ani k návrhom na jeho vykonanie. Doterajšia dĺžka napadnutého konania preto nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom. Návrhy na zmenu žaloby, o ktorých musel súd rozhodovať, boli vyvolané procesnou obranou žalovaných, žalobca teda nimi reagoval len na aktuálnu procesnú situáciu a na reálnu hodnotu vyporiadavanej nehnuteľnosti. K poukazu okresného súdu, že sťažovateľ v priebehu konania nepodal sťažnosť predsedovi súdu, ústavný súd uvádza, že aj napriek nepodaniu sťažnosti (ktorú ústavný súd nepovažuje za účinný prostriedok nápravy namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, pozn.), sa sťažovateľ aktívne domáhal pokračovania v konaní a poukazoval na účelové konanie žalovaného I (napr. podanie z 26. augusta 2021, žiadosť o nariadenie pojednávania z 29. novembra 2021).

13. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu a konštatuje, že aj keď postup okresného súdu v napadnutom konaní bol v zásade plynulý a medzi jednotlivými procesnými úkonmi neboli neprimerane dlhé odstupy, nemožno uvedené konanie charakterizovať ako konanie bez priet'ahov, a to z dôvodu neefektívnosti a nesústredeného postupu okresného súdu.

14. Zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), pričom rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99).

15. Ústavný súd poukazuje najmä na opakované odročovanie súdom nariadených pojednávaní a neaplikovanie ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) o sudcovskej koncentrácii konania (§ 153). Podľa § 183 a § 184 CSP je možné pojednávanie odročiť len z dôležitých dôvodov a na konkrétny termín. Odročovanie na neurčito je zo zákona prakticky vylúčené. Opakované poskytnutie dodatočnej lehoty na vyjadrenie strany sporu, resp. na zabezpečenie právneho zástupcu v konaní, ktoré prebieha tri roky, nemožno považovať za dôležitý dôvod na odročenie pojednávania. Dôvodom na automatické odročenie pojednávania nie je ani kolízia pojednávaní právneho zástupcu strany konania. Odročenie pojednávania nariadeného na 23. september 2021 z dôvodu opakovaného doručovania uznesenia o zmene žaloby z 11. januára 2021 žalovanej 2 svedčí o nesústredenej činnosti okresného súdu.

16. Ústavný súd pri posudzovaní postupu okresného súdu prihliadol na to, že priebeh napadnutého konania ovplyvnila pandemická situácia a s ňou súvisiace prijaté právne opatrenia. Napadnuté

konanie začalo v septembri 2018, a tak jeho celkovú doterajšiu dĺžku (3 roky a 3 mesiace) v nezanedbateľnej časti prítomnosť nebezpečnej nákazlivej choroby ovplyvnila.

17. Vychádzajúc z uvedených zistení, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré boli spôsobené nielen objektívnymi prekážkami, ale najmä neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Skutočnosť, že napriek nariadeným termínom pojednávania nedošlo v napadnutom konaní k rozhodnutiu o predmete konania, viedla podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd k rozhodnutiu o prikázaní okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov a odstrániť tak stav právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ nachádza (bod 2 výroku tohto nálezu).

19. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur z dôvodu vzniku nákladov v spore, keďže hodnota nehnuteľnosti od začatia konania v roku 2018 nepomerne vzrástla.

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných zo strany ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody (III. ÚS 75/01, IV. ÚS 15/03).

21. S poukazom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania a na konštatovanú neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, berúc do úvahy aj objektívne okolnosti, ktoré mali vplyv na postup súdu v konaní, deklarovanie porušenia práv s'ťažovateľa a príkaz konať v napadnutom konaní predstavuje podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto mu požadované primerané finančné zadosťučinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej s'ťažnosti nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd môže podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Právny zástupca s'ťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 patrí odmena 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia) a za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (podanie ústavnej sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu). Náhrada trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby spolu s DPH predstavuje 722,76 eur. Okresný súd je povinný uhradiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu